

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**TRACTATVS|| DE CON-||FESSIONIBVS MA=||LEFICORVM ET
SAGA-||RVM SECVNDÒ RECOGNI||tus, & auctior redditus.||
An, & quanta fides ijs adhibenda sit?||**

Binsfeld, Peter

Avgvstae Trevirorum

VD16 B 5530

Lex III. Nullus aruspex, nullus sacerdos, nullus qui huic ritui assolet ministrare, ad limen alterius accedat, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-41113

LEX III.

Nullus aruspex, nullus sacerdos, nullus qui huic ritui assolet ministrare, ad limen alterius accedat, nec ob alteram causam, sed ab huiusmodi hominum amicitia (quamvis vetus) repellatur: concremando illo aruspice, qui ad domum alienam accesserit: & illo in insulam deportando, post ademptionem bonorum, qui eum euocauerit suasionibus vel premijs: Accusatorem autem huius criminis non delatorem esse, sed dignum magis premio arbitramur.

QVANTVM ad intelligentiam literę huius L. Aruspex dicitur ab aurę inspectione, eò quod momenta temporum & horarum inspiciat, quo puncto aliquid sit inchoandum. Secundum Glossam Aruspex potest etiam dici ab aue & inspicio: quia ex auium garritu diuinat. Alij aruspex, quasi horarum inspector. Parùm videtur referre, an dicatur auruspex, vel aruspex, vel cum aspiratione haruspex, vt aliqui putant: & sic componi dicunt ab hara, & spicio. Hara verò auis est, cui vaticinantes haruspices intendebant. Potest etiam dici ab ara, hoc est, à victimis in ara aspiciendis, quoniam auspices exta pecudum inspiciunt, vt ex eis futura prædicant: sed quo-

quomodocunque legatur, mens legis saluatur, cum eius intentio sit diuinationem prohibere, quæ diuersis medijs contingit. Ad huius Lexplicationem facit can. Igitur genus. 26. quæst. 4. ex Augustino de natura Dæmonum ubi dicitur, quod Haruspices nuncupati, quasi horarum inspectores: Dies enim & horas in agendis negotijs, operibusque custodiunt: & quid per singula tempora obseruare debeat homo, intendunt. Hi etiam exta pecudum inspiciunt, & ex eis futura prædicunt. Augures sunt, qui volatus auium, & voces intendunt, aliaque signa rerum, vel obseruationes improuisas hominibus occurrentes ferunt. Iidem sunt & auspices: Nam auspicia sunt, quæ iter facientes obseruant. Dicta autem sunt auspicia, quasi auium spicia: & auguria, quasi auium garria, id est, auium voces & linguæ. Item augurium, quasi auigerium, quod aues gerunt. Duo autem sunt genera auspiciorum: Vnum ad oculos, alterum ad aures pertinens: ad oculos, scilicet volatus: ad aures, vox auium. Hæc in d. can. Haruspicinæ artem primus Hetruscis tradidisse dicitur quidam Tages. Hic ex horis Haruspicinam dictauit, & postea non apparuit. Nam dicitur fabulosè, arante quodam rustico subito ex glebis exiliuisse, & haruspicinam dictasse, qua die & mortuus est. Quos libros Romani ex Hetrusca lingua in propriam

mutauerunt, vt habetur 26. q. 5. can. Nec mirum. §. Haruspicinæ.

Nomine sacerdotis intelligitur secundum Glossam, doctor Necromantiæ, aut diuinator, iuxta Salycetum, Angelum & alios. Qui huic ritui solent administrare, sunt malefici & venefici, & similes diabolicis artibus & ritibus operam dantes. Cum talibus nulla est conuersatio habenda. Amicitia reproborum est repellenda, vt ait Salyc. Pœna ignis hac L. statuitur in diuinatores. Si quis eos consulat aut recipiat, deportatur in insulam, & bona eius publicantur. Ad prohibitionem huius L. facit scriptura, Deuter. 18. Non inueniatur in te, qui lustrat filium suum, aut filiam ducens per ignem : aut qui ariolos sciscitetur & obseruet somnia, atque auguria, nec sit maleficus, aut incantator, neque qui Pythones consulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. Leuit. 19. Non augurabimini, nec obseruabitis somnia. Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos. Et cap. 20. Anima, quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi. Et in fine cap. ibidem. Vir siue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis spiritus fuerit,

fuerit, morte moriantur: lapidibus obruent
 eos. Est etiam grauis prohibitio in iure cano-
 nico. 26. q. 5. can. Si quis Episcopus, aut pres-
 byter, vel diaconus, vel quilibet de ordini-
 bus clericorum aruspices, aut incantatores,
 autariolos, aut certè augures vel sortilegos,
 vel qui profitentur artem magicam aut ali-
 quos, eorum similia exercentes, consuluisse
 fuerit depræhensus, ab honore dignitatis suæ
 suspensus, monasterij curam accipiat, ibique
 pœnitentiæ perpetuæ deditus scelus admis-
 sum sacrilegij soluat. Qui canon est ex Conci-
 lio Toletano quarto, c. 28. & in ead. q. can.
 Augurijs, ex Concilio Carthaginensi 4. c.
 89. & can. nec mirum, & in eadem causa mul-
 ti sunt canones ad idem propositum. Notan-
 dum etiam in d. L. quod consulens & reci-
 piens augures & diuinatores, mitius punitur
 pœna deportationis & ademptionis honorum:
 Ipse autem diuinator aut augur concrema-
 tur. Pœna deportationis olim in multis cali-
 bus imponebatur, sed nunc non est in vfu.
 Quidam dicunt, quod eius loco successerit
 decapitatio. Alij putant bannum perpetuum
 dictam pœnam supplere, quos refert more
 suo Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. practicæ
 crim. q. 67. numero 8. Receptior nunc sen-
 tentia est, loco deportationis iudex imponat
 pœnam arbitrariam, iuxta qualitatem facti &
 personæ, nec non aliarum circumstantiarum.

Sic Clarus loco cit. & Menochius de arbitrar. Iud. qq. lib. 2. casu 330. qui plures in hanc sententiam citat. Dicit tamen Clarus, quod non consuleret iudici, vt loco deportationis imponeret pœnam mortis, vbi pro eo delicto non esset imposita à statuto, vel à consuetudine, & ita obseruatur. Vnum hic tam ex lege diuina, quam canonica & ciuili annotandum, quod quamuis grauissimum sit peccatum diuinatores consulere, eorum operam requirere, & responsa expetere: tamen hisce temporibus sine scrupulo multi eos acedunt, cum Magistratus scientia & tolerantia, nec est qui cogitet vel minima pœna eos afficere. Imo nec ipsi diuinatores aut fortilegi puniuntur. Quare quia principijs non adhibetur remedium, non est mirum si homines paulatim in maioria scelera cadant.

QV AESTIO I.

An diuinatio per augurium aut aspicium omnino sit illicita?

VIDETVR quod sic, ex scripturis citatis, presenti L. & can. in quibus locis damnantur augures, aruspices, & diuinatores.

De hac materia agunt S. Thom. 2. 2. q. 95. S. Antoninus 2. part. tit. 12. cap. 1. §. 8. Syluest. in summa, in verb. Superstitio. Alij summistæ in

eodem verbo, vel in verbo Sortilegium, & diuinationo. Ioannes à Turrecremata in 26. q. 2. can. Sed & illud. Archidiac. in eod. c. q. 4. cap. Igitur.

Circa hanc vanitatem multum gentiles fuerunt curiosi. Vnde singulariter certas aues obseruabant. Phryges, quid cornix loquatur, inquit, diligenter ausculta, situmq; eius sedentis aut volatis nullatenus contempnas. Refert enim plurimum à dextris sit, an à sinistris, qua positione respiciat cubitum gradientis: loquax sit an clamosa, an silens omninò: præcedat, sequatur, transeuntis aduentum, an fugiat, quouè discedat, non negligenter ferunt attendendum. Hinc illud Vergilij:

Quid, nisi me quacunq; nouas incidere lites,

Ante sinistra caua monuisset ab ilice cornix?

Nec tuus hic Meris, nec viueret ipse Menalcas.

Referunt quidam, quod ea die, qua Alexander natus est, duæ aquilæ super culmine partis domus eius tota die sederint, auspiciu duplicis imperij, Europæ Asiæq; præferentes. Semper autem auguratores arbitrati sunt infausa esse bubonis, strigis, & noctuæ auguria. Ad quem finem tendit illud narratum in historia Scholastica, quod Herodes Agrippa, cum esset Romæ in carcere quodam, quidam Augur dixit ei: Nol timere: quia citò liberaberis & sublimaberis, & in illa prosperitate morieris: quod præsens bubo in arbore residens

demonstrat. Quàm citò autem huius generis animal super te videris, vltra quintum diem viuere non valebis. A gentilibus ad nostra tempora puto hanc superstitionem deriuatam. Multi si ægrotent, molestissimè ferunt noctuæ clamores. Sed his omissis superstitionibus, veritas rei determinanda est.

Prima Conclusio. *Licitum est aliquando ex garritu, motu, aut auium dispositione futura prædicere, quæ pendent ex instinctu naturali auium.*

CVM enim bruta animalia habeant animam tantum sensitivam, cuius omnes potentiæ sunt actus corporalium organorum, subiacet eorum anima dispositioni continentium corporum, maximè cœlestium, & ideo nihil prohibet aliquas eorum operationes esse futurorum signa, in quantum conformantur dispositionibus corporum cœlestium, & æris continentis, ex quibus proueniunt aliqui futuri euentus. In hoc tamen duo consideranda sunt: Primum quidem, vt operationes huiusmodi non extendantur, nisi ad præcognoscenda futura, quæ efficiuntur per motus cœlestium corporum, de quibus suprâ. Secundum vt non extendantur, nisi ad ea, quæ aliquantulum possunt ad huiusmodi animalia pertinere. Consequuntur enim per cœlestia corpora
cogni.

cognitionem quandam naturalem, & instinctum ad ea, quæ vitæ sunt necessaria, sicut sunt immutationes, quæ fiunt per pluias & ventos, & alia huiusmodi. Sic S. Thomas loco citato, quem sequuntur S. Antonin. Turrecrem. Syluest. & alij. Ad huius conclusionis confirmationem facit illud Hieremiæ 8. Miluus in cælo cognouit tempus suum: turtur & hirundo, & ciconia custodierunt tempus aduentus sui. Sic quædam aues quando frequenter garrunt, indicant futuram pluuiam. Sic grues & hirundines præsentunt futurum frigus hyemis, ac fugiunt ex partibus nostris, & aduentante calore æstatis, redeunt. Sic etiam experientia compertum est, quod quando perdices, aliæ aues, aut lepores, vel quædam alia animalia circa medium hyemis pinguiora sunt, longius erit frigus: quia natura hoc dictante, & quasi præfagiente, se impingunt. Hęc enim & similia cum sint naturalia & sensibilia, utpote ad conseruationem indiuidui necessaria; à dispositione cælestium corporum imprimuntur naturæ sensitiuæ animalium.

Secunda Conclusio. *Ex auium gestibus prædicere aliqua futura, quando mouentur ad aliquid agendum motu angelico, non est illicitum.*

VT patet in columba super Christum descendente: & in coruo, qui pauit Heliam:
& in

& in cete, qui euomuit, & eiecit Ionam. Sic S. Thomas & Doctores citati.

Tertia Conclusio. Ex motibus aut garritu auium futura, quæ non subsunt eorum natura, aut cælorum motui: prædicere non licet.

HANC Conclusionem probant sacræ literæ, canones & leges locis citatis. Quia sic futura prædicere, non potest prouenire, nisi ex pacto cum Dæmonibus, qui vtuntur motibus & vocibus auium ad deceptionem illorum, qui talibus intendunt.

Quarta Conclusio. Quæ dicta sunt de motibus & vocibus animalium, quantum ad futurorum præfagia, eadem locum habent in cæteris animalibus ratione carentibus.

QVIA similia similes est ratio. Dictis obstare videtur, quod legitur de Ioseph Genes. 44. cuius dispensator dixit: Scyphum, quem furati estis, ipse est, in quo bibit Dominus meus, & in quo augurari solet. Et ipse dixit postea fratribus suis. An ignoratis, quod non sit similis mei in augurandi scientia? S. Augustinus in quæstionibus super Genesin
cap.

cap. 145. dicit Ioseph dixisse, non esse similem sibi in scientia augurandi ioco, & non serid, referens fortè hoc ad illud, quod vulgus de eo opinabatur. Et sic etiam dispensator eius locutus est. Hanc responsionem S. Thomas in q. d. art. 7. ad 1. & Doctores reliqui amplectuntur.

QVAESTIO II.

An diuinitio per somnia sit licita.

TRACTANT S. Thom. q. dicta artic. 6. S. Antonin. loco cit. §. 7. Turrecremata 26. q. 7. can. Non obseruetis. Syluest. in verbo Superstitio. Somniorum etiam materiam ad longum prosequitur Cœlius Rhodiginus lectionum antiquarum lib. 14. à cap. 40. & latissimè Benedictus Pererius lib. 2. de magia.

Ante resolutionem annotandum est, quod aliquid, quod significat alterum, cum eo aliquam coniunctionem habere debet. Vel per intellectum, vt hædera vinum vendibile significat: vel secundum rem, prout fumus denotat ignem. Res autem cum re connectitur aut vt causa, aut vt effectus, aut per accidens, vt, exempli gratia, aliquis nocte somniat se hominem occidisse, interdiu ex accidenti ab alio homo occiditur. Deinde considerandum est,

est,

est, ex Theologorum doctrina, quod somnia futurorum euentuum quandoq; sunt causa vtpote cū alicuius mens sollicita ex his, quæ videt in somnijs, inducitur ad aliquid faciendum, vel vitandum. Quandoq; somnia sunt signa aliquorum euentuum, in quantum reducuntur ad aliquam causam communem somnijs & futuris euentibus; & secundum hoc vt plurimum præcognitiones futurorum in somnijs fiunt. Quandoq; etiam effectus, qui consideratur à somniante, merè per accidens, & casualiter se habet ad somnium.

Consideranda ergò est causa somniorum, quæ in primis duplex est: Interior, & exterior. Interior, quæ latet intra ipsum somniantem. Exterior, quæ est extrinseca ipsi somnianti. Interior somniorum est iterum duplex. Vna animalis, in quantum ea occurrunt hominis phantasie in somno, circa quæ cogitatio & affectio intenta fuit in vigilando. Alia causa interior somniorum est corporalis, quando ex interiori corporis dispositione formatur aliquis motus in phantasia, conueniens suæ dispositioni. Sicut homini, in quo abundant frigidi humores, occurrit quod sit vel in aqua, vel niue. Causa etiam exterior somniorum est duplex. Corporalis & Spiritualis. Corporalis, quando imaginatio dormientis mouetur, immutaturq; vel ab aëre ambiendi, vel ab impressione cœlestium corporum,

Causa somniorum duplex.

porum, vt sic dormienti aliquæ phantasiæ appareant conformes dispositioni corporum cœlestium. e g. somnio me esse in aqua, quoniam aëris dispositio est in propinqua dispositione ad pluuiam, & sic in corpus meum influunt. Sicut enim quando cœlestia corpora influunt in corporalem materiam, formæ variæ producuntur: vt, plantarum, lapidum, metallorum similiumque rerum. Sic virtute eorundem corporum, in phantasia, quæ corporeis organis immersa est, possunt formari phantasmata conformia alicui effectui à cœlestibus corporibus producendo. Spirituales causas exterior etiam duplex esse potest. Bona, quando Deus aliqua reuelat ministerio angelorum, vel alio modo: & Mala, quando mali spiritus se insinuât phantasiæ dormientis & aliquid ad decipiendû reuelant. Has omnes somniorum causas distinctius D. Gregor. lib. 8. moral. in c. 7. Job. c. 18. & li. 4. dial. cap. 48. exprimit & ostendit. Aliquâdo namq; ait, somnia vêtis plenitudine, vel inanitate: aliquâdo verò illusionem: aliquando autem cogitatione simul & illusionem: aliquando autem reuelatione: aliquando autem cogitatione simul & reuelatione generâtur. Sed duo quæ prima diximus, omnes experimêto cognoscimus, subiûcta autem quatuor in S. Scripturæ paginis inuenimus. Sônia etenim nisi plerûq; ab occulto hoste per illusionem fieret, nequaquam hoc vir sapiens indicaret, dicens:

dicens:

dicens: Multos errare fecerunt somnia & illusiones vanæ, &c. Non augurabimini: nec obseruabitis somnia. Quibus profectò verbis, cuius sint detestationis ostenditur: quæ augurijs coniunguntur. Rursus nisi aliquando ex cogitatione simul & illusionem procederent, Salomon minimè dixisset. Multas curas sequuntur somnia. Eccles. cap. 5. Et nisi aliquando somnia ex mysterio reuelationis orirentur, Joseph præferendum se fratribus per somnium non videret, Genes. 37. nec Mariæ sponsum vt ablato puero in Aegyptum fugeret, per somnium veritas admoneret. Matth. 2. Rursum nisi aliquando somnia cogitatione simul & reuelatione procederent: nequaquam Daniel Propheta Nabuchodonosor visionem edisserens, à radice cogitationis inchoasset, dicens: Tu rex cogitare cepisti in stratu tuo, quid esset futurum post hæc. Daniel. 2. &c. Daniel itaque dum somnium adimplendum reuerenter insinuat, & ex qua ortum sit cogitatione manifestat: patenter ostenditur, quia hoc plerumq; ex cogitatione simul & reuelatione generatur. Sed nimirum cum somnia tot rerum qualitatibus alternent, tanto eis credi difficilius debet, quanto & ex quo impulsu veniant facilius non elucet. His præmissis, quid sentiendum de diuinatione per somnia, videndum est.

Prima

Prima Conclusio. *Somnia nec debemus omnino contemnere, nec omnino de eis curare.*

EST Aristotelis in lib. de somno & vigilia. Quia nec omnia somnia sunt falsa, nec omnia vera: & in sacris literis quandoque prohibitum, ne somnijs attendamus, Deute. 18. Non inueniatur in te, qui obseruet somnia. Quandoque etiam obseruatio somniorum admittitur. Genes. 40. & 41. Ioseph est interpretatus somnia pincernæ Pharaonis: & eiusdem etiam Pharaonis. & Daniel. 2. & 4. cap. declarauit somnium Regis Babylonis.

Secunda Conclusio. *Quando causa somni est corporalis intrinseca, potest homo intendere somnijs, & prouidere effectus causis coniunctos.*

In hac Conclusione non est dubium. Sic medici dicunt esse intendendum somnijs, ad cognoscendum interiores dispositiones. Hinc Aristotel. de somno & vigilia. Si somnia sunt ex his, ex quibus componimur: tunc sunt signa sanitatis, vel infirmitatis secundum eorum differentias: vt, si quis somniet de occupationibus igneis, signū est, quod prædominetur in eo cholera. Si de negotijs aëreis, vt de volatu, signum est sanguinis. Si aquæ aut alterius li-

Kk

quoris:

quoris: signum est phlegmatis. Si de rebus terrenis, signum est melancholiz: & sic iuuantur medici ad ferendum iudicium de dispositione corporis.

Tertia Conclusio. Si quis utatur somnijs ad præcognoscenda futura, quæ habent causam naturalem extrinsecam ut insuentionem corporum celestium, aut æris ambientis, si in tantum de futuris prædicat ex somnio, in quantum talium corporum virtus se potest extendere non est illicitum.

EST S. Thomæ & aliorum Doctorum in locis citat. Ratio esse potest: Quia effectus proportionatur suæ causæ, & sicuti se habet ad esse, ita ad cognosci.

Quarta Conclusio. Si quis ex somno prænunciet futura contingentia, aut ea, quæ spectant ad liberum somniantis aut alterius voluntatis actum, peccat & malefacit.

CONSTAT Conclusio. Quoniam huiusmodi non habent causam determinatam, sed dicuntur à casu per accidens, secundum Philosophum de somno & vigilia. Eorum autem quæ sunt per accidens, non est determinata scientia. Quare si quis huiusmodi futura prædicat: aut necesse est ut mentiatur: aut ut cognoscat ex pacto habito cum Diabolo.

Quin.

Quinta Conclus. *Si quis ex somnis prædicat futura, quando procedunt ex reuelatione diuina, non peccat, sed licitum est.*

CONTAT ex sacris literis. Genes. 15. Cùm q̄; sol occuberet, sopor irruit super Abram, & horror magnus & tenebrosus inuasit eum. Dicitur q̄; est ad eum: Scito prænosces, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua: & subiciet eos seruituti, & affligent quadringentis annis. & Genes. 40 & 41. Ioseph interpretatus est somnia. Matth. 1. Angelus Ioseph apparuit in somnijs, & futura prædixit, & Matth. 2. Magi in somnis acceperunt responsum, ne redirent ad Herodem: per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Et ibidem. Defuncto Herode iterum Angelus Domini in somnis Ioseph apparuit in Aegypto, dicens. Surge & accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Israël, defuncti sunt enim qui quærant animam pueri.

DVBIVM CIRCA DICTAM Conclusionem.

Quare Deus potius in somnis reuelat futura, quàm in vigilia?

RESPONDET S. Bonauent. in 2. d. 25. quæst. vltima. Primò, quia anima in vigilia dispersa est ad exteriora sensibilia, & sic minus

apta comprehendere reuelationes à Deo. Hanc
causam etiam insinuat Hypocrates in initio li-
bri de insomnijs, dum docet animam hominis
in vigilia grauibus distineri negotijs, curis quo
distrahi: per sensus etiam exteriores euocari ad
ea quæ extra ipsum sunt, & per varia eorum
sensuum spectacula diuagari, multipliciq; re-
rum humanarum strepitu interpellari, & à sui,
rerum quæ cælestium consideratione auocari.
Contra vero in quiete & somno ab eiusmodi
omnibus interpellationibus & impedimentis
vacuus est animus, sibi totus præsens est, sibiq;
attendit, & vires suas collectas habet. Secun-
dò, quia Deo sic placet sæpiùs ad occultatio-
nem sui luminis, qui posuit tenebras latibu-
lum suum. Tertiò, quia homo in somnis ma-
gis agitur, quam agat, & in reuelatione plùs se
habet per modum suscipientis, quam agentis.
Vltimò, quia dicente Deo Exod. 33. Non vide-
bit me homo, & viuet. Ideò secundum quod
dicit Gregorius non potest homo Deum vi-
dere, & eius reuelationes, scilicet de lege com-
muniori loquendo, nisi quando abstractus est
à sensibus, vt quasi dicatur non viuere vide-
licet secundum sensum vsum exteriorem.
Sed quia homo in somno est medium tenens
inter mortuum & viuentem, quodammodo
à vita recedit; Ideo sic ordinauit Deus fieri
reuelationes supernaturales in somnis, quan-
do homo naturaliter non habet vsum ratio-
nis, vt

nis, vt Deo soli attribuatur laus gloriæ.

Sexta conclusio. *Reuelatio futurorum euentuum in somno à Dæmone impressa, non est licita.*

QVIA huiusmodi reuelatio procedit ex pacto tacito vel expresso Dæmonis, qui decipere semper contendit.

Quando dubium, an reuelatio in somnis facta sit à Dæmone, vel bono spiritu, non est præcipitandum iudicium, sed probandus spiritus si ex Deo sit. In qua re multa sunt consideranda de probationibus spirituum, de quibus multa scribunt Ioannes Gerson in tract. de probationibus spirituum. S. Vincentius. in tract. de vita spirituali, & plurima ad hanc materiam doctè colligit Bartol. Medin. in 3. part. S. Thomæ. q. 25. art. 3. Pererius loco cit. q. 3.

QVAESTIO. III.

An diuinitio per sortes sit omnino reprobata?

TRACTANT S. Thom. q. 95. art. 8. S. Antonin. 2. par. tit. 12. cap. 1. §. 9. Syluest. in verbo Superstitio. q. 9. Alij in verbo Sors aut. Sortilegium. Turrecre. in 26. q. 2. in principio: Archidiac. ibidem. can. Sors. Canonistæ cum text. in tit. de Sortilegijs, maximè in cap.

Ecclesia vestra. Troilus Maluetius in tract. de
fortibus. Paulus Grilland. in lib. 2. de Sortileg.
& alij alibi.

*quid Sors
sit.*

Ante resolutionem præmittendum est,
quod Sors dicitur, quando aliquid fit seridò
quidem ab homine, vt considerato eius euen-
tu aliquid occultum innotescat. S. Thom. loc.
citat. Syluest. verb. Superstitio. Angel. Aurea
Armillæ. Caietan. & alij in verb. Sors.

*quotuplex
sors.*

Triples est Sors: Diuisoria, Consultoria,
& Diuinatoria. Diuisoria est, cum quæritur,
quid cuiuslibet sit dandum, siue illud sit res, si-
ue honor, siue pœna, aut actio aliqua. Consul-
toria, quando inquiritur, quid sit agendum.
Diuinatoria, quando aliquid futurum inqui-
ritur.

Ad genus sortium pertinet, si quis aliquid
occultum inquirat, siue per protractionem
punctorum, siue per considerationem figura-
rum, quæ proueniunt ex plumbo liquefacto
in aquam proiecto, siue ex quibusdam scedu-
lis scriptis, vel non scriptis in occulto reposi-
tis, dum consideratur, quam quis accipiat: vel
etiam ex festucis inæqualibus propositis, quis
maïorem vel minorem accipiat: vel taxillorũ
proiectione, quis plura puncta proijciat, vel
etiam dum consideratur, quid aperiendi li-
bram occurrat. S. Thom. d. q. art. 3. Frideric.
de Senis in conf. 284. & de similibus similis est
ratio. Nunc pro resolutione, sit

Præ-

Prima Conclusio. *Sortes diuisoria-
litate est.*

Sic sentiunt communiter Doctores locis ci-
tat. Quia quando partes sunt æquales, nec
res diuidenda sine discordia potest diuidi,
fortunæ locus datur ad dirimendas lites : Sic
secundum leges in tribus iudicijs communi
diuidendo, familiæ exercendæ, & finium re-
gundorum, sortes admittuntur debitis serua-
tis conditionibus. Sic Iudæi miserunt sortem
super tunica inconsutili Christi, quæ non po-
terat diuidi. Sic Appianus lib. 2. de bello ciuili
narrat, post mortem Iulij Cæsaris, cùm essent
discrepantes sententiæ in senatu, de remune-
randis interfecto-ribus, statuit sortibus litem
dirimendam. Sic etiam partes terræ Israëlitis
per sortes distribuebatur. Num. 33. Iosue 15. Iosue
lib. 5. antiquit. Iudaic. c. 3. Eadem est ratio
de aliqua pœna subeunda, si contentio sit inter
aliquos, quis soluere debeat, exemplo Ionæ. 1.
cap. qui à facie domini fugiens sorte deprehē-
sus est, & in mare deiectus. Seruandum autem
in missione sortium, vt ius sit æquale partium,
ne alicui præiudicium generetur, vt non mit-
tantur sine causa, hoc enim vanum esset, sed
quando consideratis circumstantijs rerum
& personarum, prudentia dicat, litem, aut
aliud negotium sorte dirimendum esse. Di-
ctis casibus, ex Augustini sententiâ in Epist. 180.

ad Honoratum, annumerari potest, si inter ministros Ecclesiæ fieret disceptatio, qui eorum persecutionis tempore manere deberet, ne fuga esset omnium, & Ecclesia omninò relinqueretur, & qui fugere deberent, ut aliqui in futurum reseruantur pro Ecclesiæ utilitate, sorte lis finienda est. Idem possit esse casus, si tres aut quatuor tempore pestis curam haberent, & non omnes vellent periculum subire, nec etiam Ecclesiæ expediret. Mos autem capiendi sortes ex vrna, vel situla, vel hydria aquæ, antiquissimus est, ut patet ex illo Plauti in Cassina, ubi senem Virginis amatorem postquam id, quod cupiebat, à seruo impetrare non potuit, inducit ita loquentem:

*Intrò abi, at q̄ actutum uxorem huc euoca
ante ades citò.*

*Et situlam huc tecum afferto cum aqua, &
sortes.*

Secunda Conclusio. *In electionibus
Ecclesiasticis non est licitum uti sortibus,*

CAP. Ecclesia vestra, de Sortileg. & can. Non statim. & cap. Non exemplo. 26. q. 2. & hæc est communis tam Theologorum quam Canonistarum sententia. Et ratio redditur, quia huiusmodi electiones Spiritus sancti

sancti inspiratione fieri debent. Et si forte aliqua fieret electio, aut nulla esset, aut certè cassanda Panormit. & alij in d. c. Ecclesia vestra. Siquis obijciat, Actor. i. S. Matthias sorte ad Apostolatam electus est: ergò potest electio in Ecclesiasticis sorte fieri. Respondet S. Hieron. super Ionę i. cuius verba referuntur 26. q. 2. c. Non statim debemus sub exemplo Ionę sortibus credere, vel illud de actibus Apostolorum huic testimonio copulare: vbi sorte in Apostolatam Matthias eligitur: cùm priuilegia singulorum non possint legem facere communem.

Tertia Conclusio. Sors consultoria, quando expectatur iudicium à Deo, & quasi ad eum recurritur pro cognitione euentus sortium, est licita,

PROVERB. 16. Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur. Quando enim humanum non superest auxilium, tunc ad diuinum recurrendum. 2. 2. q. 2. can. Queritur. Nemo debet tentare Deum suum, dum habet, quod rationabili consilio faciat. & 23. q. 8. c. Si nulla. Ad idem facit illud 2. Paral. c. 10. Cùm ignoramus quid agere debeamus: hoc solùm habemus residuum, vt oculos ad te Domine leuemus. Idem clarius habetur 26. q. 2. c. Non exemplo Matthiæ, vel quod Ionas Pro-

Kk 3

pheta

pheta indifferenter depræhensus sit, indifferenter sortibus est credendum, cum priuilegia singulorum communem legem facere non possint. Si qui tamen necessitate aliqua compulsi Deum putant sortibus, exemplo Apostolorum esse consulendum: Videant hoc ipsos Apostolos non nisi collecto fratrum cœtu, & precibus ad Deum fuis egisse. Vt autem in casu huius Conclusionis licitum sit uti sortibus, quatuor sunt consideranda ex S. Thoma loco citato. S. Anthonin. Angelo, Syluest. Panormitan. & alijs. Primum, ut absq; necessitate non recurratur ad sortes, aliàs esset tentare Deum. Secundum, ut quis etiam in necessitate absq; reuerentia sortibus non utatur, ut patet ex d. c. Non exemplo. Tertium, ut non pro rebus terrenis, sed pro spiritualibus & ad salutem pertinentibus fiat recursus ad sortes, ut habetur ex Augustino ad inquisitiones Ianuarij epist. 119. tom. 2. 26. q. 2. c. Hi qui de paginis euangelicis sortes legunt, etsi optandum est, ut id potius faciant; quàm ad Dæmonia consulenda concurrant: tamen etiam ista mihi displicet consuetudo, ad negotia secularia, & ad vitæ huius vanitatem propter aliam vitam, loquentia oracula diuina velle conuertere. Quartum, ut non fiat in electionibus Ecclesiasticis, quæ Spiritus sancti inspiratione fieri debent. Vnde dicit Beda cap. 1. in Acta Apostolorum. Matthias ante Penthecosten ordinatus

natus sorte quæritur, quia scilicet nondum erat plenitudo Spiritus S. in Ecclesiam effusa. Septem autem Diaconi postea non sorte, sed electione discipulorum sunt ordinati.

Quarta Conclusio. Quando contentio esset de electione aliquorum, nec esset via humana dirimendi litem, utpote quia esset paritas utrique in omnibus, scilicet votis, doctrina & meritis, & ambo moraliter essent equè digni: tunc litem sorte dirimere non esset illicitum, si debite conditiones seruentur, ut exitus rei à Deo expetatur prævijs orationibus eo modo quo D. Matthias electus est iuxta d. c. Non exemplo.

GLOSSA & Turrecre. in cap. Quod autem 26. q. 2. Aurea Armilla in verbo Sors, & alij alibi.

Quinta Conclusio. Licitum est uti sortibus in electionibus ad temporales & seculares dignitates, quæ ad terrenam dispositionem ordinantur.

HANC Conclusionem communiter DD. citati tenent. Tamen in tali electione obseruandum, ut prius electis quibusdam idoneis, deinde fors mittatur: Aliàs si imprudenter fieret, & cum periculo boni communis, & iustitiæ,

iustitiæ, utpote quia fors caderet in aliquem ineptum, qui damno esset Reipublicæ: culpa non careret. Olim apud Romanos, iudices ex equitum ordine per sortes eligebantur, præ-tore urnam mouente, & si qui ex illis reiiciebantur, iterum subfortiebantur alij in eorum locum, ut videre est apud Ciceronem in orat. in Pisonem, & Panormit. in cap. fin. de Sorti-leg. id usurpari attestatur, quod seculares eligant officiales in multis locis per ballotas, & breuia.

*Sexta Conclusio. Fors diuinato-
ria, qua innititur societati Demonum ex-
plicitè vel implicitè, est damnata & re-
probata.*

EZECHIEL. 21. Rex Babylonis stetit in bi-
uio, in capite duarum viarum diuinatio-
nem quærens, commiscens sagittas interroga-
uit idola, exta consuluit: & in 26. q. 5. can. Sor-
tes, dicitur: Sortes, quibus cuncta vos vestris
discriminatis prouincijs, quas patres damna-
uerunt, nihil aliud quàm diuinationes & ma-
leficia decernimus. Quamobrem volumus
omnino illas damnari, & ultra inter Christia-
nos nolumus nominari, & ne exerceantur, a-
nathematis interdicto prohibemus. De hac
Conclusione non dubitant nec Theologi, nec
Canonistæ. S. Thom. in d. art. ad 3. iudicium
ferri

ferri candentis, vel aque feruentis ad sortes re-
 ducit. Probatio ferri candentis & similium or-
 dinatur ad alicuius peccati occulti inquisitio-
 nem, per aliquid, quod ab homine fit, & in
 hoc conuenit cum sortibus. In quantum ta-
 men expectatur aliquis miraculosus effectus,
 à Deo, excedit communem sortium ratio-
 nem. Vnde huiusmodi iudicium est illicitum,
 & quia ordinatur ad iudicanda occulta,
 quæ diuino iudicio reseruantur, & quia di-
 uina auctoritate non est sancitum. 2. q. 5. cap.
 Consultuisti. Eadem videtur ratio de lege du-
 ellorum seu monomachia, nisi quod plus ac-
 cedit ad communem rationem sortium, in
 quantum non expectatur ibi miraculosus ef-
 fectus, nisi pugiles sint impares virtute vel ar-
 te. De duello vide textum cum DD. de purga-
 tione vulgari. cap. Cura suscepti. & 2. q. 5. can.
 Monomachiam, & Caietanum ad longum in
 S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. Concil. Trident. sess. 25.
 cap. 19. de Reformatione.

LEX IIII.

*Eorum est scientia punienda, & seueris-
 simis merito legibus vindicanda, qui magi-
 cis accincti artibus, aut contra salutem ho-
 minum moliti, aut pudicos animos ad libi-
 dinem deflexisse deteguntur. Nullis verò
 crimi-*